

BİR EĞİTİM HASTANESİNDE İSTENEN PSİKİYATRİ KONSÜLTASYONLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

M. Kuloğlu *, A. Çayköylü*, E.S.Akyol**, A. İbiloğlu**, E. Yılmaz***

ÖZET

Bu çalışmada bir eğitim hastanesinde verilen psikiyatri konsültasyon hizmetlerinin hastaların sosyodemografik özelliklerine, istem yapan kliniklere, isteme nedenlerine ve konulan psikiyatrik tanılara göre dağılımı incelenmiştir. Çalışma grubunu Ocak-Ağustos 2007 tarihleri arasında Ankara Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde psikiyatri dışı kliniklerde yatarak ve ayaktan tedavi gören ve psikiyatri konsültasyonu istenen 545 hasta oluşturmuştur. En fazla konsültasyon istemi dahiliye ve nöroloji kliniklerince yapılmıştır. En sık konsültasyon isteme nedeni ise bir gerekçe göstermeksizin hastanın psikiyatrik yönden değerlendirilmesi olarak bulunmuştur. Yapılan psikiyatrik değerlendirme sonrasında en sık konulan tanımlar anksiyete ve depresif bozukluklar olmuştur. Çalışmamızın sonucunda psikiyatri dışı klinikler-

de değerlendirilen hastaların tanı ve tedavilerinin düzenlenmesinde psikiyatrik konsültasyonun önemini vurgulayan sonuçlar elde edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Psikiyatri konsültasyonu, fiziksel hastalık, psikiyatrik bozukluklar

Evaluation of Referred Psychiatry Consultations at an Education Hospital

ABSTRACT

In this study, we examined the distribution of the referred psychiatry consultations according to the patients' sociodemographic features, the clinic consultations received from, reasons of the consultations, the psychiatric diagnoses and the attitudes of the patients and the physicians in an education hospital. The study group consist of the consulted in and outpatients (n=545) who have been treated in the clinics other than psychiatry, between January-August 2007 in Ankara Atatürk Education and Research Hospital. The consultations most frequent received from are the internal medicine and neurology departments. The most frequent cause of requirement of the consultations is psychiatric examination without any specific reason. Anxi-

* Doç. Dr., Ankara Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği.

** Arş. Gör. Dr., Ankara Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği.

*** Uzm. Dr., Ankara Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği.

ety and depressive disorders are the most common disorders diagnosed after psychiatric evaluation. At the end of the study, we found out the results that emphasized the importance of psychiatric consultation in diagnosed and treatment of patient evaluated in other clinics.

Key Words: Psychiatric consultation, medical illness, psychiatric disorders

GİRİŞ VE AMAÇ

Her hasta biyolojik, psikolojik ve sosyal faktörlerin bütüncül etkileşimi içinde ele alınmalıdır (Özkan 1993a). Hastalanmak yalnızca biyolojik bir süreç olmayıp, aynı zamanda psikolojik, sosyal ve kültürel bir olgudur (Sayıl ve ark. 2000). Fiziksel hastalığı olanlarda ruhsal bozukluklar sağlıklı kişilere göre daha sık görülmektedir. Genel nüfusta ruhsal bozuklukların 1 aylık yaygınlığı %16 iken, fiziksel hastalığı olanlarda oran %21-26 arasında bulunmuştur (Ito ve ark. 1999). Kronik fiziksel hastalığı olanlarda ise yaşam boyu ruhsal bozukluk yaygınlığı %42 (Fulop ve Strain 1991), yatan hastalarda %41.3-46.5 arasında bildirilmiştir (Rothenhausler 2006).

Bu çalışmada bir eğitim hastanesinde verilen psikiyatri konsültasyon hizmetlerinin hastaların sosyodemografik özelliklerine, isteyen kliniklere, isteme nedenlerine, konulan psikiyatrik tanılarına göre dağılımlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışma öncesi etik kurul onayı alınmış olup çalışma grubunu Ocak-Ağustos 2007 tarihleri arasında Ankara Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde psikiyatri dışı kliniklerde yatarak ve ayaktan tedavi gören ve psikiyatri konsültasyonu istenen 545 hasta oluşturmuştur. Çalışma araştırmacılar tarafından hazırlanan bir soru formu temel alınarak yürütülmüştür. Psikiyatrik tanı, DSM-IV-TR'ye göre araştırmacılar tarafından hasta ile görüşme yolu ile belirlen-

miştir. Toplanan veriler SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) versiyon 13.00 programında değerlendirilmiştir. Sonuçlar ki kare ve yüzde olarak verilmiştir.

BULGULAR

Çalışma evrenini oluşturan 545 hastanın %66'sı kadın, %34'ü erkektir. Hastalar 17-84 yaş arasında olup yaş ortalaması 42 ± 16.4 'dür. Çalışma grubunun %56'sını yatan hastalar oluşturmuştur.

Konsültasyonların %75.4'ünün ($n=411$) dahili branşlardan istendiği, en fazla konsültasyon isteyen kliniğin %22.2 ile dahiliye olduğu, bunu %20.6 ile nöroloji kliniğinin izlediği belirlenmiştir. Poliklinik olgularında ise nöroloji kliniği konsültasyon isteminde öne çıkmıştır.

Olguların konsültasyon istenme nedenlerine bakıldığında %37'si psikiyatrik değerlendirme istemi ile, %15.8'i anksiyete ve %14.1'i depresif belirtileri nedeni ile gönderilmiştir.

Psikiyatrik değerlendirmede öne çıkan ilk üç tanıyı; %29.5 ile anksiyete bozuklukları, %18 ile depresif bozukluklar ve %14 ile uyum bozuklukları almıştır. Dördüncü sırada %9 ile somatoform bozukluklar yer almıştır.

Konsültasyonların %78.2'si hastanın hekimi ile görüşülmeden istem kağıdı yoluyla, %15'i ise hastanın hekimi ile de görüşülerek gerçekleştirilmiştir.

TARTIŞMA

Bedensel hastalıklar, hastalığın türü ve kişinin hastalığa bakışı ile değişen oranlarda ruh sağlığını etkiler. Her hastalık kişiyi yaşamdan geçici de olsa ayırır. Süregiden yaşamının akışını engeller. Ruh sağlığı bağlamında bir stresör olarak etkili olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Çalışmamızda %66 oranında kadınların öne çıktığı görülmüştür. Kadın hastaların yüksek oranı birçok çalışmada da saptanmıştır (Diefenbacher ve Strain 2002, Hengeveld ve ark. 1984,

Schofield ve ark. 1986, Rauthenhausler ve ark. 2001). Ruh sağlığı hizmetlerinden yararlanma açısından bakıldığında kadınların yoğunluğu (Keçeci ve Şimşek 1998) dikkate alınırsa bu şaşırtıcı olmaz. Bu durum kadınların daha verbal ve ruhsal sorunları tanıma ve ifadede daha az önyargılı olmaları ile de ilgili olabilir.

Yaş yönünden bakıldığında 60 yaşın üstündeki hastaların tüm hastaların %21.7'sini oluşturduğu, 41-60 yaş arasının ise %34 oranında bulunduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde Abidi ve Gadit'in (2003) çalışmasında da hastaların daha çok kadın ve 50-60 yaş arası olduğu bildirilmiştir. Beden sağlığına ilişkin sorunların giderek artış gösterdiği yaşlardaki başvuruların artışı şaşırtıcı değildir.

Dahili kliniklerde değerlendirilen hastalarda fiziksel hastalığın kendisi ve/veya tedavi yöntemleri psikiyatrik bozukluklara yol açabilir (Özkan 1993b). Bunun yanı sıra dahili kliniklerde cerrahi bölümlere göre hastanede yatış süreleri uzayabilmektedir. Hastanede daha uzun süre kalma hastada yatışın getirdiği zorlanmayı arttırırken psikiyatrik değerlendirme ihtiyacı açısından hekimi tarafından fark edilmesini sağlaması nedeniyle psikiyatri konsültasyonu isteme oranlarının artmasını açıklayabilir. Bununla birlikte nöroloji hekimleri psikiyatri kliniğinde yaptıkları rotasyon nedeniyle psikopatolojiyi daha iyi tanırlar. Hastaların sorunlarını sinirsel boyuta taşımaları ile de ilgili olarak da nöroloji kliniğinden istenen konsültasyonların yüksek oranda olmasında etkili olabilir.

Çalışmalarda en sık psikiyatri konsültasyonu isteme nedeni, herhangi bir neden belirtmeksizin psikiyatrik değerlendirme olarak tespit edilmiştir (Kulaksızoğlu ve ark. 1998, Göktaş ve ark. 2006). Bunun yanında en sık istek nedeni olarak; depresyon ve anksiyete düşündüren yakınmaların (Carr ve ark. 1997), tanı koyma güçlüğü'nün (Alper ve Elbi 1992) ve psikiyatrik bir tanının olduğunu (Aslan ve ark. 2003) bildiren çalışmalar da mevcuttur. Çalışmamızda konsültasyon istek nedenleri arasında sebep belirtmeksizin psikiyatrik değerlendirme (%36.9)

ilk sırayı alırken bunu sırasıyla anksiyete ve depresif şikayetler izlemiştir. Bu durum psikiyatri dışı kliniklerdeki hekimlerin psikiyatrik semptomatolojiye daha duyarlı olması gereğini ve yeterli bilgi birikimine sahip olmadıklarını düşündürmektedir. Bu nedenle KLP'nin önemli işlevlerinden biri olan eğitime daha fazla önem verilmesi ve liyezon anlamında da sağlık çalışanları ile daha sıkı işbirliği kurulmasının önemini bir kez daha gündeme getirmektedir.

Ülkemizde psikiyatri konsültasyonları ile ilgili çalışmaların gözden geçirildiği bir çalışmada depresif bozukluklar %9.6-44.6, anksiyete bozuklukları %2.8-24.4, somatofom bozuklukları %1.2-30.7, organik mental bozukluklar %4.8-27.6 arasında saptanmıştır (Özmen 1999).

Çalışmamızda yatan hastaların %4.2'sine herhangi bir psikiyatrik tanı konulmazken, poliklinik hastalarında bu oran %0.3 olarak bulunmuştur. Sarandöl ve arkadaşlarının (2007) çalışmasında ise bu oranlar sırasıyla %8.8 ve %6.5 olarak bildirilmiştir. Konsültasyon sonrası psikiyatrik tanı konulmayan grup, özellikle poliklinik hastalarında aynı çalışmaya oranla düşük bulunmuştur.

Çalışmamızda konsültasyonların %97.3'ünün hekimler tarafından istendiği, %2.8'inde ise hastanın kendisinin ya da yakınlarının talebi olduğu tespit edilmiştir. Poliklinik hastalarının psikiyatrist ile görüşecekleri konusunda bilgilendirilmeleri %94.1 iken, yatan hastalarda bu oran %53.3'te kalmıştır. Benzer bir çalışmada hasta ve yakınlarının psikiyatristle görüşme talepleri %1.5 oranında iken, bilgilendirilme oranları %65 olarak bildirilmiştir (Aslan ve ark. 2003).

Çalışmamızda hem yatan hastalarda hem de poliklinik hastalarında konsültan hekimin hastanın sorumlu hekimiyle görüşme oranı düşüktür (sırasıyla %14.8 ve %30.8). Göktaş ve arkadaşlarının (2006) çalışmasında da görüşmenin ayaktan hastalarda (%12.4), yatan hastalara oranla (%54.8) daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu durum çok yoğun çalışma ve

zamanın kısıtlı olmasının bir sonucu olabilmekle birlikte işbirliğinin önemini fark edilmediğini göstermekte ve konsültasyon hizmetlerinin verimliliğini düşüreceği de unutulmamalıdır.

Hastaların %88.1'i psikiyatristle görüşmeyi istekle kabullenmiştir. Daha önce yapılan benzer bir çalışmada ise bu oran %54 olarak bildirilmiştir (Aslan ve ark. 2003). Bu orandaki artış hastaların ruh sağlığı alanında giderek daha çok bilgili olmasıyla açıklanabilir.

Fiziksel hastalıklara eşlik eden psikiyatrik bozuklukların tanınması ve tedavi edilmesi,

fiziksel hastalığın prognozunu ve hastanın tedaviye uyumunu etkilemektedir. Bu bozuklukların tanınması ve hastaların daha kısa sürede daha etkin tedavi edilmesi için konsültasyonliyezon birimlerinin kurularak diğer kliniklerle işbirliği yapmasının gerekliliği göz ardı edilemez. Psikiyatri dışı hekimlerin ruh sağlığı konusunda daha duyarlı kılacak konferans ve panelle desteklenmesi ve yine konsültasyon birimlerinin çalışma alanında önemli bir yeri olduğu gerçeğinden hareket edilmesi bir diğer öneri olarak sunulabilir.

KAYNAKLAR

- Abidi MA, Gadit AA (2003) Liaison Psychiatry and Referral Rates Among Hospitalized Patients. *J Coll Physicians Surg Pak*, 13(5):274-276.
- Alper Y, Elbi H (1992) Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesinin Çeşitli Bölümlerinden İstenen Konsültasyonların Değerlendirilmesi. *Ege Tıp Dergisi*, 31:465-469.
- Aslan S, Candansayar S, Coşar B ve ark(2003) Bir Üniversite Hastanesinde Bir Yıl Süresince Gerçekleştirilen Psikiyatri Konsültasyon Hizmetlerinin Değerlendirilmesi. *Yeni Symposium*, 41(1):31-38.
- Carr VJ, Lewin TJ, Walton JM et al (1997) Consultation-Liaison Psychiatry in General Practice. *Aust N Z J Psychiatry*, 31(1):85-94.
- Diefenbacher A, Strainn JJ (2002) Consultation-Liaison Psychiatry: Stability and Change Over a 10-Year-Period. *Gen Hosp Psychiatry*, 24(4):249-256.
- Fulop G, Strain JJ (1991) Diagnoses and Treatment of Psychiatric Disorders in Medically Ill Patients. *Hosp Community Psychiatry*, 42(4):389-394.
- Göktaş K, Yılmaz E, Kaya N ve ark (2006) Bir Eğitim Hastanesinde İstenen Psikiyatri Konsültasyonlarının Değerlendirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 7: 27-32.
- Hengeveld MW, Rooymans HG, Vecht-Van den berg R (1984) Psychiatric Consultations in a Dutch University Hospital: A Report on 1814 Referrals Compared with a Literature Review. *Gen Hosp Psychiatry*, 6(4):271-279.
- Ito H, Kishi Y, Kurosawa H (1999) A Preliminary Study of Staff Perception of Psychiatric Services in General Hospitals. *Gen Hosp Psychiatry*, 21(1):57-61.
- Keçeci M, Şimşek Z (1998) "Türkiye Ruh Sağlığı Profili; Araştırmanın Amacı, Planlaması ve Yürütülmesi", Türkiye Ruh Sağlığı Profili Raporu, Eksen Tanıtım Ltd.Şti, Ankara.
- Kulaksızoğlu IB, Kaçmaz N, Akkaş HS ve ark (1998) İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı Konsültasyon Liyezon Psikiyatrisi Bilim Dalında 1997-1998 Yıllarında Verilen Konsültasyon Hizmetlerinin Değerlendirilmesi: 1837 Olgu. 5. Ulusal Konsültasyon-Liyezon Psikiyatrisi Kongresi. Ekim 1998, İstanbul. s:301-307.
- Özkan S (1993a) Genel Tıpta Psikiyatrik Morbidite. *Liyezon Psikiyatrisi Sempozyumu Kitabı*. İstanbul. s:17.
- Özkan S (1993b) Genel Tıpta Psikiyatrik Morbidite. *Liyezon Psikiyatrisi Sempozyumu Kitabı*. İstanbul. s:19.
- Özmen E (1999) Ülkemizde Psikiyatri Konsültasyonu: İlgili Çalışmaların Gözden Geçirilmesi. Aydemir Ö (ed) *Psikiyatri Konsültasyon El Kitabı*, İstanbul, Matsan. s:159-162.
- Rothenhausler HB (2006) Mental Disorders in General Hospital Patients. *Psychiatr Danub*. 18:183-192.
- Rothenhausler HB, Ehrentraut S, Kapfhammer HP (2001) Changes in Patterns of Psychiatric in a German General Hospital: Results of a Comparison of Two 1-Year Surveys 8 years Apart. *Gen Hosp Psychiatry*, 23(4):205-214.
- Sarandöl A, Akkaya C, Eker S ve ark (2007) Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı Konsültasyon Liyezon Psikiyatrisi Polikliniğinin İlk Bir Yılında İstenen Konsültasyonların Değerlendirilmesi: 2071 olgu. *Türkiye'de Psikiyatri*, 9(1): 26-31.
- Sayıl I, Berksun OE, Palabıyıköğlu R ve ark (2000) Kriz ve Krize Müdahale. *Ankara*, s:137.
- Schofield A, Doonan H, Daly RJ (1986) Liaison Psychiatry in an Irish Hospital: A Survey of a Year's Experience. *Gen Hosp Psychiatry*, 8(2):119-122.

